

Limbajul formelor în arta tradițională

Activități integrate la Muzeul de Artă Populară Dr. Nicolae Minovici
Muzică și mișcare, Arte vizuale și abilități practice, Dezvoltare personală
Clasele a III-a și a IV-a

Muzică și mișcare

Subiectul lecției: *Folclorul muzical românesc*

Activitate

Folclorul muzical românesc a fost transmis prin viu grai timp de sute de ani. Creațiile s-au pierdut în marea lor majoritate nemaifiind practicate așa cum erau odinioară. Muzica se învăța în familie sau duminica la hora satului. Treptat, această muzică spontană și inventivă a primit tot felul de influențe, fiind transformată în cu totul alte genuri muzicale. În felul acesta putem vorbi despre muzică populară sau despre genul cunoscut din media sub numele de etno.

Puteți asculta câteva piese muzicale interpretate de grupuri muzicale care încearcă să recupereze muzica veche din partituri publicate în secolele trecute, adică exact acea muzică pe care o cântau pe vremuri românii, folosind instrumente simple și versuri inspirate de viața lor de zi cu zi.

Trei Parale: <https://www.youtube.com/watch?v=LmNFcs2KmaU>

Anton Pann Ansemble: <https://www.youtube.com/watch?v=yBer5S8UTL8>

Numește instrumentele muzicale din Muzeul de Artă Populară Dr. Nicolae Minovici, văzute pe viu sau din fotografiile proiectate la clasă. Ce genuri de muzică s-ar putea interpreta la aceste instrumente? Știi vreun dans popular? Poți exemplifica? Ce genuri muzicale ascultați tu și familia ta?

Copiii vor fi, de asemenea, îndemnați să caute informații despre instrumentele văzute la muzeu sau în clipurile prezentate: cobză, fluier, caval, dairea, drâmbă etc.

Planșele 1 și 3

Arte vizuale și abilități practice

Tema plastică: Punctul, linia și pata de culoare. Ceramica modelată

Conținut muzeal

Mai demult, oamenii își împodobeau uneltele, porțile și stâlpii caselor, mobilierul (măsuțe, scaune, policioare, lăzi de zestre), lingurile și vasele, furcile de tors, scoarțele, hainele, țesăturile, cu semne moștenite de la o generație la alta. Multe dintre elementele decorative, cele mai multe simplificate, aflate pe exponatele din colecția lui Nicolae Minovici, sunt simboluri cu o anumită semnificație. Soarele este redat printr-o rozetă, apele printr-o linie șerpuită, munții de un zig-zag. Animalele și oamenii sunt compuși din câteva linii simple. Toate formele complicate sunt reduse la câteva forme geometrice formate din linii frânte: triunghi, pătrat, dreptunghi, romb, trapez.

Planșele 8-19

Activitate

Ce elemente de limbaj plastic ai descoperit în decorarea obiectelor?

(linii, puncte, pete de culoare)

Ai observat în natură imagini asemănătoare? Dă câteva exemple.

De ce formele rotunde din realitate sunt înlocuite cu linii frânte?

De ce detaliile din realitate sunt simplificate?

Nota bene

Deoarece contururile rotunde sunt foarte greu de realizat prin coasere, țesere, cioplire sau scrijelire, acestea sunt reprezentate prin linii drepte, puncte sau mici forme geometrice formate din linii frânte: munții au devenit zig-zag, soarele seamănă cu o morișcă sau cu o rozetă etc.

Dicționar

Procedul prin care un artist popular simplifică la maximum o formă complexă se numește **stilizare**. El alege această modalitate de a decora obiectele pentru că este frumoasă, dar mai ales este practică, e mult mai ușor de creat astfel.

Linia, punctul și pata de culoare construiesc imagini care ne influențează starea atunci când privim o operă de artă și vom spune despre compoziție că este **expresivă**.

Activitate

Compoziție: **Costumul popular**

Cele două piese mereu moderne și mai ales spectaculoase prin cusăturile migăloase ale costumului popular sunt **ia** la femei și **cămașa** la bărbați. Desenele de pe aceste haine sunt cusute cu acul cu ață colorată.

Privește cu atenție o ie, observă traseele acului cu firul de ață, în ansamblu apoi în detaliu. Vei descoperi imagini simplificate, **puncte, linii, pete de culoare** așezate rânduri-rânduri. Dintre simbolurile cusute sau țesute, se remarcă soarele și stelele, pământul și cerul, flori, spicul de grâu, strugurele, vița-de-vie. Vei vedea că **punctul** apare ca întretăiere a două liniuțe formate din ața colorată (cruciuliță). Așezate în șiruri, perechi, sau grupuri, punctele formează **linii** sau forme, fiecare cu o semnificație. Cromatica este specifică, domină culorile roșu, negru, albastru, galben, sau verde.

Alege creionul, creioane colorate, acuarele sau carioca și fă schița grafică a unei bucăți din cusătura de pe mânecă, piept sau guler. Poți îngroșa liniile importante, pe care le dorești mai vizibile și poți contura și umple formele geometrice care formează desenele cu **pete de culoare**.

Un sfat

Secretul unei lucrări reușite este să nu încarci foaia cu toate culorile din cutie, alege doar două-trei nuanțe care se potrivesc frumos între ele.

Autoevaluare

- am folosit linii, puncte și pete de culoare pentru a mă exprima ca artist?
- am introdus în lucrare vreun element de noutate, personal?
- elementele de limbaj plastic pot reprezenta imagini la care m-am gândit (munți, râuri etc.)?
- este armonioasă și expresivă lucrarea, ce sentiment sau stare de spirit îmi sugerează?
- rog colegii să-mi analizeze lucrarea, să spună ce elemente văd că împodobesc sau ar trebui adăugate tabloului meu.

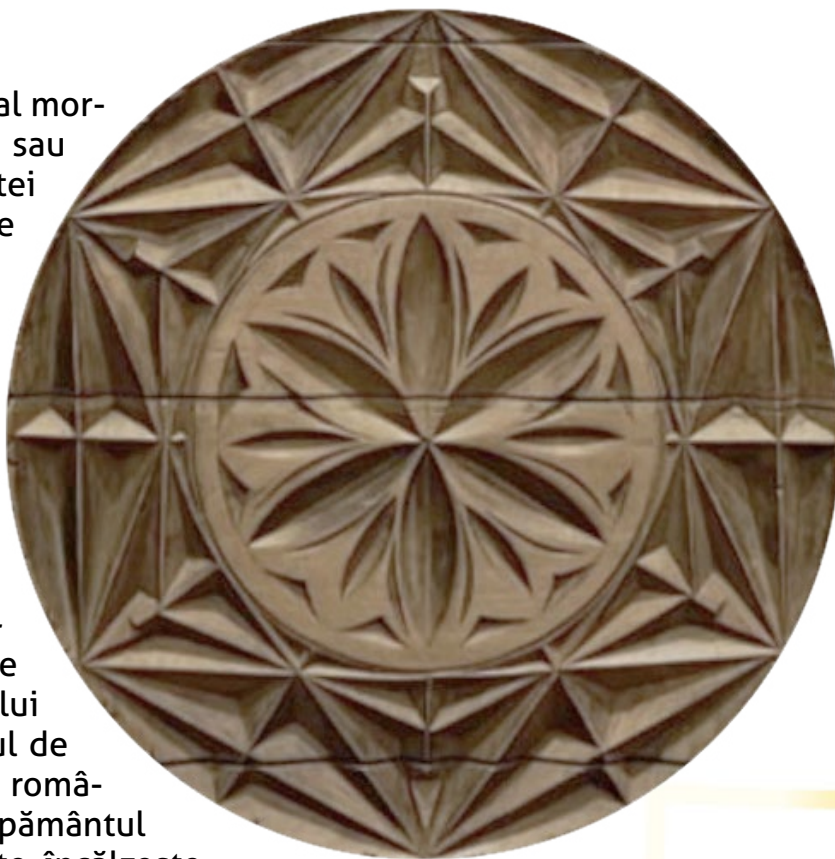
Un alt sfat

Puteți organiza cu lucrările o expoziție și să analizați creațiile într-o mică dezbatere, sau să le alăturați, pentru a crea un panou decorativ pe peretele clasei.

Dicționar de simboluri

Soarele

Astrul zilei, considerat izvor al vieții și al morții, apare sub formă de rozetă, morișcă sau romb. Simbolul soarelui sau al rozetei apare atât pe poarta gospodăriei, pe stâlpii și grinzile care susțin prispa casei, pe cruci și troițe, în interiorul caselor țărănești pe lăzi de zestre, dulapuri, cuiere, scaune, scoarțe, ștergare, obiectele de ceramică, cât și în modul în care colecționarul Nicolae Minovici a dispus aranjarea obiectelor (de exemplu, farfuriile aranjate pe tavan sub forma unei rozete sau grupurile de linguri din încăperea *Sala de mâncare* dispuse tot sub forma unei rozete circulare). Soarele este un simbol al lui Dumnezeu, are rolul de a curăța spațiul de orice influență malefică. În legendele românești „soarele luminează și încălzește pământul și pentru că nu are nici un pic de răutate, încălzește deopotrivă orice vietate”.

Pomul vieții

Apare sub diverse variante: creangă de brad, brad, arbori, glastre cu flori sau ghivece, spice de grâu sau secară. Este sculptat pe porțile din Maramureș, pe piesele de mobilier, pe furcile de tors, pe lăzile de zestre, pe fețele de pernă din Maramureș și Oltenia, pe cămășile femeiești din Vlașca, pe scoarțele din Banat și Oltenia, pe cahlele din Transilvania. În credința populară, spicele erau și simboluri ale bogăției, iar frunzele pot fi interpretate ca simboluri ale nemuririi și învierii.

Bine de știut

Unii specialiști sunt de părere că singurele costume populare originale, autentice, sunt cele care au fost create până în 1920. Ei susțin că portul popular autentic s-a pierdut acum o sută de ani pentru că în zilele noastre iile sunt cusute cu motive tradiționale care nu mai respectă în-

tocmai caracteristicile regiunii din care provin. Pentru a recunoaște o ie autentică, trebuie să fii atent la un detaliu important: ia origina-
lă nu este terminată, deoarece femeile de la sat considerau că
perfecțiunea nu este a omului, ci îi aparține lui Dumnezeu.

Începând din anul 2013, susținători entuziaști ai tradi-
țiilor românești au impus 24 iunie ca Ziua Internațio-
nală a lei.

Portul popular reprezintă unul dintre cele mai
importante elemente de bază ale culturii unui
popor. Pentru a marca rolul în promovarea
portului popular românesc, sărbătorim
anual, în cea de-a doua duminică a lunii
mai, Ziua Portului Popular românesc.

Dicționar

Artiștii care modelea-
ză lutul și creează vase
tradiționale, podoabe,
figurine etc. se numesc
ceramiști.

Ceramica este lu-
tul modelat care,
după uscare, este
copt în cuptoare
speciale, la tem-
peraturi foarte
înalte (*nu poți face
asta la cuptorul de
la aragaz*) și, prin
ardere, se transformă
din pământ în ceramică
(materialul din care sunt
făcute vasele tradiționale).
Ceramica arsă este împerme-
abilă (poate ține lichide).

Cuptorul și flacăra sunt folosite și de
artiștii sticlari, care modelează sticla topi-
tă la foc, sau artiștii care modelează metalul,
devenit moale și ușor de modelat la temperatură
mare. Din acest motiv, că lucrarea de artă depinde de foc
pentru a fi finalizată, aceste arte se numesc **arte ale focului**.

Activitate practică: Vasul

Ai nevoie de o planșetă și o bucată mare de argilă ca să modelezi forme decorative în lut (vaze, ghivece de flori, farfurioare, ceșcuțe, castronele tradiționale, suport de lumânare, câte nu poți inventa!). Frământă bulgărele de lut, mărunțește-l, adună-l la loc, așa cum faci când te joci cu plastilina. Dacă simți nevoia, udă din când în când lutul cu puțină apă, ca să se înmoaie și omogenizeze. Modelează bucata de lut fără a o fragmenta, dându-i forma pe care ți-o dictează imaginația. Dacă ești mai răbdător sau răbdătoare, poți modela vasul din bucăți, fiecare lucrată separat, apoi asamblate. Când ești mulțumit sau mulțumită de forma vasului, îl netezești pe interior și exterior, ca să nu aibă fisuri. După uscare, pictează vasul cu acuarele și păstrează-l cu grijă pentru că este casant.

Obiectele de ceramică nu trebuie să rămână într-o singură culoare, cea a lutului ars. Gândește-te la un peisaj, vietăți, forme geometrice sau lucruri deosebite care te înconjoară, stilizează-le și decorează cu ele vasul tău. Dacă ajungi la un centru de olărit, după pictare cu pigmenți specifici ceramicii, vasul tău va fi introdus în cuptor, iar culorile aplicate vor crea un smalt rezistent.

Bine de știut

În anul 2012, pe lista Patrimoniului cultural imaterial al umanității UNESCO, a fost inclusă **zona Horezu și ceramica tradițională**. Realizarea **ceramicii de Horezu** este un meșteșug împărțit între bărbați și femei: bărbații strâng lutul și îl prelucreză, olarii produc apoi ceramica, iar la final, femeile o decorează.

La 40 de kilometri de București, într-un sat de 700 de locuitori, s-a născut un muzeu dedicat artei olăritului. **Școala de la Piscu** are peste 1000 de piese de ceramică expuse, o sală dedicată artei contemporane, ateliere de olărit pentru copii și adulți, precum și o clădire superbă, premiată la sfârșitul anului 2021 cu Premiul Anualei de Arhitectură, un premiu foarte important pentru cei care imaginează clădiri originale, interesante și ecologice.

Dezvoltare personală

Subiectul lecției: **Autocunoașterea**

Activitate: Ce știu ceilalți despre mine? Ce știu eu despre ceilalți?

Împărțiți-vă în grupuri mici și dezbateți în grup cu argumente pro/contra gestul lui Nicolae Minovici de a dona colecția sa de o viață orașului București. Ești de acord cu gestul său? Ce altceva ar fi putut face cu obiectele colecționate? Tu ce-ai fi făcut în situația asta? Cum crezi că s-a simțit Nicolae Minovici când a donat colecția sa orașului București? Ce crezi că au simțit/simt locuitorii orașului în legătură cu gestul său?

Puși în situația de a se gândi la acest subiect, copiii se vor analiza în raport cu sine și cu ceilalți. Fiind un subiect sensibil, le puteți sugera să răspundă în scris, fără să se semneze.

Sarcini: Scrie trei lucruri despre tine. Ce știi despre colegul/colega ta?

Nicole Minovici

